

zumijevanju same specifikacije. Kao što je već rečeno, ova specifikacija je orijentirana prema korisniku, a terminologija kojom se koristi obično je ona koja se koristi u radu s elektroničkim zapisima.

Mirjana Jurić

AMERICAN ARCHIVIST, br. 1/2000.

Poseban dio ovog broja časopisa *American archivist*, posvećen je radu Državne komisije za povijesne publikacije i registraturno gradivo¹. Ta je Komisija 1999. godine proslavila 25. godinu svog postojanja i predstavljanja svog programa koji se tiče očuvanja registraturnog gradiva. Kroz svoje članke autori su istaknuli prošla i buduća nastojanja ove Komisije da poboljša arhivsku teoriju i praksu u SAD-u.

Uvodni članak Luciane Duranti govori o novom izazovu koji je postavljen pred arhiviste. Sa sve većim priljevom te svim poslovima koje obuhvaća gradivo u nastajanju, postavlja se i osnovno pitanje, da li to iziskuje i samu promjenu uloge arhivista u njegovom poslu. Autorica je pokušavajući odgovoriti na postavljeno pitanje dala kratki povijesni pregled definicije samoga posla koji obavlja arhivist. Pritom je istaknula da nije nužno mijenjati središnju ulogu arhivista (koju je počeo dobivati nakon Francuske revolucije), nego pronaći nove načine kako bi se današnji sadržaji arhivske struke upotpunjavali i bili istaknuti u obavljanju posla arhivista. Pritom bi trebalo razlikovati tri bitne postavke: arhivističke metode i arhivističku misiju, arhivistički posao i funkcije arhivista te profesionalnu zadaću i znanstvenu zadaću arhivistike. Samo se učenjem o održavanju ravnoteže između potreba arhivista i njegovih funkcija kao pojedinca i potreba koje iziskuje arhivska struka u cijelosti, može dati rezultat uz izazov koji predstavlja današnje opsežno i raznoliko gradivo u nastajanju.

Frank G. Burke, koji je tijekom 70-ih i 80-ih godina bio izvršni ravnatelj gore spomenute Komisije NHPRC, u svom je članku dao povijesni pregled rada ove Komisije od početka njenog razvoja i procesa donošenja programa za registraturno gradivo. Godine 1974. na državnoj razini priznata je uloga tadašnjoj komisiji za državne povijesne publikacije (NHPC)² da (p)održava arhivističke projekte u javnim i privatnim institucijama. Prvih šest godina novoosnovane komisije NHPRC bilo je određeno razvitku državnih struktura koje bi podržavale uključivanje arhivističkih programa i prioriteta na državnoj razini, a koji bi odgovarali na pitanja koja se tiču očuvanja arhivskog gradiva i samog korištenja od strane istraživača. U početnom

¹ National Historical Publications and Records Commission (u daljem tekstu NHPRC).

² National Historical Publications Commission.

razdoblju Komisija se susrela s više problema i pitanja od kojih su neka istaknuta u ovom članku:

- Iz kojih fondova i koliko odvajati za projekte NHPRC-a?
- Koju ulogu trebaju preuzeti same države u oblikovanju i uključivanju u program?
- Koji prioriteti moraju biti istaknuti da odgovaraju državnim istraživačkim potrebama u cijelosti?

Richard A. Cameron u svom članku predstavlja sadržaj Državnog arhivističkog programa i ističe njegovih 12 postavki kao okosnicu daljnjeg razvoja projekata NHPRC. Koncept ovog programa je prihvaćen od NHPRC 1988. godine i ostao je nepromijenjen do danas. Budući da predstavljaju sve ono na čemu NHPRC nastoji održati važnost arhivističke struke i svih pitanja koja ona donosi, predstaviti ćemo temelje osnovnih pravila programa NHPRC:

- Proces koji točno opisuje sadašnje uvjete Arhiva u pojedinim državama
- Redovito isticanje potreba Arhiva i upute tko će ih i kako rješavati
- Aktivni program koji će objašnjavati te potrebe i adresirati ih široj javnosti
- Rad na uključivanju vrhovnih institucija (Kongresa, guvernera, pravosudnih organa)
- Pojačani naponi da se fondovi za arhivski program u SAD-u povećavaju
- Suradnja s državnim arhivima pogotovo u onom dijelu arhivskog gradiva koje se ne odnosi na državne institucije
- Poticanje istraživanja arhivskog gradiva
- Šira uloga arhiva u obrazovanju.

Autor članka ističe da bi na razvoju državnog arhivističkog programa trebale sudjelovati sve institucije kako lokalnih tako i državnih ingerencija koje će moći prepoznavati probleme iz arhivističke teorije i prakse te zajedno krenuti u njihovo rješavanje.

Ann Clifford Newhall predstavlja NHPRC i njezin program u dijelu koji se tiče elektroničkog gradiva. Govori o naporima NHPRC da ojača arhivsku infrastrukturu u suradnji s državnim tijelima i njihovom pomoći za neprestano i povećano obrazovanje s obzirom i na različitost gradiva koje danas nastaje. Kako jedna NHPRC koja je nastala 1930. godine odolijeva izazovima modernoga doba s novim oblicima arhivskoga gradiva što su se pojavili i proširili u zadnjim desetljećima 20. stoljeća, kao i novoj političkoj stvarnosti. NHPRC je 1998. godine donijela strateški plan koji se tiče elektroničkih dokumenata. U cijelosti ga se može naći na stranici www.nara.gov/nhprc/eragenda.html. Autorica teksta predstavlja i studije koje su razvile pojedine institucije i to uglavnom sveučilišta, a koje se također tiču elektroničkog gradiva.

Dio časopisa posvećen NHPRC završava člankom Paula MacCarthyja. Sabirući glavne teze svojih kolega iz prošla tri teksta ovog broja časopisa, on daje zaključak koji bi ujedno mogao vrijediti i kao konačan ovog dijela časopisa. Zaključuje da je mnogo učinjeno od strane NHPRC u proteklih 25 godina i uglavnom s malo potpore sa strane, što dodatno dokazuje i talent, ali i napor glavnih ljudi Komisije u proteklom razdoblju. Upravo bi to, ističe autor članka, trebao biti poticaj da se postigne još više u sljedećih 25 godina i dalje.

Barbara L. Craig i James M. O' Toole autori su članka pod naslovom "Promatrajući arhivske zapise u umjetnosti". Proučavanje opisa zapisa, knjiga i rukopisa u umjetnosti je više nego estetska vježba za arhiviste. Autori članka su na primjerima zbirci engleskih i američkih portreta izložili njihovo predstavljanje kao arhivskog zapisa i zapisa konteksta u kojem su slike nastale te važnosti opisa njihova zapisa. Arhivisti se mogu ovim člankom poslužiti da bolje razumiju suvremenu percepciju arhivskih zapisa umjetnika i onih koji ih proučavaju ili samo gledaju, tako da pisani materijal smjeste što bolje u njegov povijesni okvir.

Članak Elisabeth Kaplan bavi se teorijom identiteta arhivâ. Kroz prikaz osnutka i razvoja najstarijeg etničkog povijesnog društva u Americi – Američko židovsko povijesno društvo – te nedavnih rezultata studija koje su obuhvaćale pitanja nacionalnog, etničkog, društvenog i klasnog identiteta te grupnog i individualnog identiteta, kao i definicije identiteta uopće, autorica postavlja pitanje uloge arhivista u tome. Naime, s jedne strane identitet jednog naroda je postavljen i konstruiran na kulturno-etničkoj razini radi političkih i povijesnih razloga, ali veliki broj znanstvenika pobija takav pristup. Arhivisti bi trebali biti svjesni ove činjenice, jer oni zapravo imaju glavnu ulogu u pristupu i konstruiranju politike identiteta, bili oni toga svjesni ili ne. Arhivisti vrednuju, sakupljaju, odabiru, izlučuju i čuvaju arhivsko gradivo s kojim se stvaraju ideje identiteta. Ukratko, ideje identiteta su potvrđene i odobrene kao povijesni dokumenti kroz odgovornost arhivista.

Thomas Connors u svom članku o vrednovanju zapisa programa javne televizije, iznosi četiri različita pristupa tom problemu te ističe njihove prednosti i mane. Premda programi javne televizije odudaraju od onih proizvedenih isključivo za reklamnu produkciju, autor članka zaključuje da ne postoji zajednički jedinstven model za vrednovanje takvih vrsta zapisa uopće. Ono što je bitno za pripremu toga dijela arhivističkog posla jest taj, da arhivist mora znati povijest javnog emitiranja programa u SAD-u, politiku koja je podupirala takav model i teorije koje su bile odgovorne za postanak javnih televizijskih programa.

Posljednji stručni članak ovoga broja posvećen je katalogiziranju javnih publikacija na A&M Sveučilištu u Texasu. Različite sveučilišne agencije i odjeli stvaraju golemu količinu izvješća, pamfleta, novina, izlaganja na konferencijama i ostalog

materijala, pa se postavilo pitanje pravilnog katalogiziranja te vrste gradiva u radi lakšeg pronalazaženja i korištenja. Članak iskazuje razvoj tog projekta i postignute rezultate. Pokazuje kako se na primjeru ovog može isti ili sličan projekt primijeniti u katalogiziranju bilo kojeg informativnog materijala koristeći moderne tehnologije.

Od prikazanih knjiga u ovom broju časopisa spomenime neke: Frank Burke, *Research and the Manuscript Tradition*, 1997; Eleonore Kissel i Erin Vigneau, *Architectural Photoreproductions, A Manual For Identification and Care*, 1999; Lesly M. Richmond, *Pioneering new Frontiers*, 1997.

Irena Vojvodić

ARCHIVAL SCIENCE, br. 2/2001, 3/2001, 4/2001.

U prvom u nizu članaka drugog broja časopisa *Archival science* iz 2001. godine, Eric Katelaar govori o različitom shvaćanju i značenju arhiva. Polazeći od pretpostavke da arhivski fondovi, arhivski dokumenti i arhivi sadrže prešućene pripovijesti, smatra kako je nužno njihovo otkrivanje i rekonstrukcija kako bismo otkrili stvarno značenje arhiva. Da bi to bilo moguće, autor na početku objašnjava razliku između različitih faza kroz koje neki arhiv prolazi – od arhiviranja, arhivalizacije, dohvaćanja i arhivizacije. U tom kontekstu zanimljivo je spomenuti da arhivalizaciju upravo on uvodi kao pojam, definirajući je kao svjestan ili nesvjestan izbor da se nešto smatra vrijednim arhiviranja. Naglašava da mutacija tehnologije mijenja ne samo proces arhiviranja, već i ono što se može arhivirati – odnosno sadržaj onoga što se treba arhivirati. Arhiviranje je praksa koja se razlikuje od vremena do vremena i od prostora do prostora. Ono se svakako nalazi pod utjecajem društvenog, političkog, ekonomskog, kulturnog konteksta, koji determiniraju prešućene pripovijesti nekog arhiva. Ti konteksti neće utjecati samo na stvaranje zapisa, već i na svaku fazu životnoga ciklusa, zbog čega se ni zapis više ne može smatrati artefaktom s čvrstim granicama sadržaja i konteksta.

U članku pod naslovom "Razvoj arhivistike kao znanstvene discipline", Hermann Rumschöttel daje prikaz razvoja arhivistike od 16. stoljeća do danas. Osim prvog razdoblja, u kojem posebice ističe razvoj i napore načinjene u Italiji, Francuskoj i Njemačkoj, osvrće se i na promjene paradigme koje na tom putu doživljava ova znanost. Drugu fazu njenog razvoja, odnosno razdoblje 18. i 19. stoljeća, karakterizira emancipacija arhiva i njihova integracija u administrativne sustave, ali i koncentracija arhivskoga gradiva, osnutak obrazovnih centara za arhiviste, pojava stručnih časopisa itd. Ipak, naglasak je ponajviše na razvoju arhivistike u smjeru neovisne discipline tijekom posljednjih pedeset godina. Istovremeno s prikazom njenog razvojnog puta,